

Meer marktdenken

WAD (Wettelijke Archief Depots) is in de afgelopen drie jaar actief geweest met de ontwikkeling van meerdere complexen met archiefbewaarplaatsen en kunstdepots. Het afgelopen jaar was vooral gericht op verhuur, waarbij een toenemende acceptatie voor het zaken doen met een marktpartij waarneembaar is. In de beginperiode was er sprake van een zekere scepsis. Kan een marktpartij, die zich toelegt op de ontwikkeling, bouw en exploitatie c.q. verhuur van archiefbewaarplaatsen, geld verdienen en tegelijkertijd aantrekkelijk zijn voor de gebruikers van die depots?

Van oudsher droeg de overheid zorg voor de realisatie en het beheer van archiefbewaarplaatsen. De meeste depots zijn dan ook in eigendom van de overheid. Voor wat archiefruimten betreft wordt er sinds enige jaren gebruik gemaakt van marktpartijen. Slecht zeer weinig archiefruimten (zowel van marktpartijen als van de overheid) voldoen volledig aan de eisen van de Archiefwet. De Archiefinspectie heeft daarom in veel gevallen het gebruik van afgekeurde ruimten gedoogd.

Zoals in het rapport van de Evaluatiecommissie regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Commissie Regeling 13) staat beschreven, is er sprake van de wenselijkheid van overdracht van verantwoordelijkheden aan het bedrijfsleven ook in het kader van een afslankende overheid. Deze Evaluatiecommissie stelt ook dat de Archiefwet zich niet verzet tegen uitbesteding van werkzaamheden aan marktpartijen.

Men kan bij uitbesteden een stap verder gaan dan alleen huren van ruimte. Naast het huren van de benodigde depots deelt men dan bijvoorbeeld ook een quarantaineruimte en een leeszaal. Voorts kan men kiezen voor het uitbesteden van het opvragen en selecteren van documenten en verder voor het digitaliseren, conserveren en vernietigen van archieven. Het betreft hier dus de uitbesteding van de dienstverlening aan marktpartijen.

De keuze van bijvoorbeeld een gemeente, om zelf een complex te bouwen met archiefbewaarplaatsen, kunstdepots en overige werkruimten, wordt niet alleen bepaald op basis van economische overwegingen. Bereikbaarheid en de politieke situatie spelen een rol in de besluitvorming. In een enkel geval is de dadendrang van een wethouder doorslaggevend. Wordt er alleen gekeken naar economische voorwaarden dan kan ondubbelzinnig worden vastgesteld dat de overheid in alle bekende gevallen duurder uit is bij het in eigen beheer ontwikkelen en exploiteren van depots. De exploitatiekosten die verschillende gemeenten hebben berekend variëren van € 175 tot € 225 per m² per jaar, exclusief BTW en servicekosten. Dit lijken kleine prijsverschillen, maar over de duur van 20 jaar en een rentevoet van 5% levert elke euro prijsverschil een contante waarde op van € 13,09. Op één archiefbewaarplaats van 300 m² met een prijsverschil van bijvoorbeeld € 65 levert dat al een contante waarde op van € 255.255.

Waarom deze prijzen soms wel 65% hoger liggen dan de prijzen die door het WAD worden berekend is goed te verklaren. De schaalgrootte en de standaardisatie van de WAD-depots aan de hand van de Archiefwet maken de bouwkosten lager dan

wanneer er voor eigen gebruik gebouwd wordt. In veel gevallen worden dan bovendien heel specifieke eisen gesteld die de prijs buitenproportioneel verhogen. Marktpartijen hebben ook een compacter besluitvormingstraject en met minder besluitvormingslagen van doen.

Door het besluit van het Regionaal Archief Leiden gebruik te maken van de diensten van het WAD-complex in Alphen aan den Rijn is ook deze Provinciale Archiefinspectie inmiddels betrokken bij de beoordeling van deze ontwikkeling.

Een andere belangrijk aspect van het WAD-concept is dat verschillende gemeenten in het complex een aantal zaken kunnen delen. Zo is het denkbaar dat twee of drie streekarchieven gezamenlijk met één en dezelfde beheerder of restaurator werken die voor die instellingen aldaar is gehuisvest. Want naast de depots, de quarantaineruimte en de expeditieruimte is er voldoende werk- en kantoorruimte beschikbaar. In die ruimten zullen zich ook de commerciële dienstverleners vestigen.

Concluderend kan gesteld worden dat het WAD-complex inmiddels aanvaard is, omdat niet alleen het geheel voldoet aan de eisen van de Archiefwet, maar ook omdat de prijzen zonder meer gunstig zijn. Het lijkt daarom niet overdreven te stellen dat gemeentelijke instellingen, ook in gezamenlijkheid, voordeel kunnen behalen door hun archiefzaken aan een marktpartij uit te besteden.